

СУЧАСНА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

УДК 341 + 124.1: 316.774

ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ПРОТИДІЇ МОРСЬКОМУ ПІРАТСТВУ: НОВАЦІЇ В МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ

Забара І. М.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. *Стаття присвячена дослідженню новацій в міжнародно-правовому регулюванні інформаційної діяльності держав у протидії морському піратству. Розглядається правове регулювання окремих видів міжнародної інформаційної діяльності держав на різних етапах протидії піратству.*

Автор зазначає, що комплексне бачення сучасної проблематики боротьби із піратством стало основою не тільки для доктринальних міжнародно-правових досліджень, але і до зовнішньополітичних ініціатив держав. Воно знайшло відображення в проекті Всеохоплюючої конвенції у боротьбі з актами піратства на морі, підготовленого Урядом України і запропонованого для розгляду державами-членами в ООН.

Інформаційна складова, що охоплює відповідну тематику співробітництва держав з протидії морському піратству, охоплює, на думку автора, основні види інформаційної діяльності держав. Враховуючи послідовність у проведенні інформаційних заходів, він визначає наступне:

а) міждержавний обмін інформацією щодо заходів, які застосовуються для попередження здійснення актів піратства;

б) надання інформації компетентній міжнародній організації щодо усіх випадків захоплення піратських суден в ході проведення державами відповідних анти піратських заходів;

в) міждержавний обмін інформацією щодо вилученого державами майна, що було отримано в результаті скоєння акту піратства;

г) надання інформації про заходи, що застосовуються державами для попередження відмивання коштів, отриманих в результаті піратської діяльності.

Автор доходить висновку, що інформаційна складова займає важливе і особливе місце в комплексі запропонованих заходів, спрямованих на протидію морському піратству; інформаційне співробітництво держав передбачає використання основних інститутів міжнародного інформаційного права, зокрема надання, поширення і обмін інформацією; координація діяльності держав, як у окремих питаннях інформаційного співробітництва, так і у спільних питаннях протидії морському піратству передбачає широку участь міжнародних організацій.

Ключові слова: *інформація, піратство, інформаційна діяльність, міжнародне морське право, міжнародно-правове регулювання обміну інформацією.*

Постановка проблеми. В широкому комплексі заходів, пов'язаних із протидією морському піратству, особливе місце покликана зайняти інформаційна складова. Зокрема йдеться, про використання серед інших, інформаційних заходів в процесі вдосконалення міжнародно-правового механізму боротьби із морським піратством.

Зазначимо, що недостатній рівень розробки тематики, пов'язаної з міжнародно-правовим регулюванням використання інформаційних технологій і засобів у боротьбі із актами піратства на морі, викликаний відсутністю до другої половини ХХ сторіччя багатосторонньої угоди, в якій би було визначені загальноприйняті положення щодо піратства і боротьби з ним.

На сьогодні чинними положеннями Конвенції про відкрите море 1958 р. та Конвенції ООН з морського права 1982 р. у відношенні піратства закріплені, як визначення, склад злочину, так і загальні питання співробітництва держав у боротьбі з цим явищем. Важливо підкреслити, що положення цих конвенцій віддзеркалюють характер міжнародних відносин, що склались на момент їх прийняття [1, с. 40], [2, с. 386-392], [3, с. 182-183]. Фактично вони визначають спільну позицію і відношення держав до цього явища і можливі шляхи до його подолання на той час, коли піратство ще не набуло масштабного поширення.

Разом з тим, сучасні реалії – вдосконалення засобів і методів піратства, посилення злочинних організаційних структур і набуття ними транскордонного характеру, значне зростання кількості захоплень суден і екіпажів, використання з метою здійснення актів піратства інформаційно-комунікаційних технологій – змушують як окремі держави, так і світове співтовариство вдосконалювати як національний, так і міжнародний механізми боротьби із цим явищем.

У зв'язку з зазначеним цікавими виявляються концептуальні положення, міркування і ідей, що закладають основу сучасного комплексного підходу до проблематики, пов'язаної з протидією морському піратству і, особливо – в аспекті тематики інформаційного співробітництва держав.

Мета статті – дослідження новацій в міжнародно-правовому регулюванні інформаційної діяльності держав у протидії морському піратству.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що в доктрині міжнародного права тематика протидії піратству була представлена роботами окремих дослідників і протягом тривалого часу охоплювала тільки загальні питання, що в переважній більшості присвячувались дослідженню звичаїв і національного законодавства окремих держав. Починаючи з п'ятдесятих років ХХ сторіччя були закладені базові теоретичні основи, які були значно розвинуті з другої половини восьмидесятих років ХХ сторіччя, коли і були визначені основні теоретичні і практичні засади боротьби з піратством. Основу сучасного комплексного підходу до проблематики протидії морському піратству складають роботи М. О. Баймуратова, У. Батлера, К. О. Бекашева, Б. Вілсона, В. М. Гуцуляка, Б. Дабнера, Е. Диккенсона, Е. Конте, Е. Конторовича, Дж. Краскі, А. Л. Лавлінської, П. Леха і Г. Онг-Веба, М. Н. Мерфи, Л. А. Моджорян, Дж. Мо, Т. Ричардсона, А. Рубина, Е. Е. Сімікла, Н. Страпатсаса та багатьох інших.

Проте, правове регулювання окремих видів міжнародної інформаційної діяльності держав на різних етапах протидії піратству досі залишається малодослідженою темою.

Основні результати дослідження. Варто відмітити, що комплексне бачення сучасної проблематики піратства є основою не тільки для доктринальних міжнародно-правових досліджень, але і до зовнішньополітичних ініціатив держав. Воно вже знайшло відображення в проекті *Всеохоплюючої конвенції у боротьбі з актами піратства на морі*,

підготовленого Урядом України і запропонованого для розгляду державами-членами в ООН [4]. Його особливості полягають у наступному.

Запропонований комплекс заходів спрямовано на попередження піратства на морі, що розглядається в якості одного з видів транснаціональної організованої злочинності, забезпечення невідворотності кримінального переслідування і покарання осіб, причетних до скоєння актів піратства, як за допомогою національного, так і міжнародного механізмів. Він включає заходи політичного, соціально-економічного, правового, спеціального та іншого характеру.

Інформаційна складова, що охоплює відповідну тематику співробітництва держав з протидії морському піратству, охоплює, на нашу думку, основні види інформаційної діяльності держав. Враховуючи послідовність у проведенні інформаційних заходів, варто зазначити їх у наступній черговості:

1. міждержавний обмін інформацією щодо заходів, які застосовуються для попередження здійснення актів піратства;
2. надання інформації компетентній міжнародній організації щодо усіх випадків захоплення піратських суден в ході проведення державами відповідних антипіратських заходів;
3. міждержавний обмін інформацією щодо вилученого державами майна, що було отримано в результаті скоєння акту піратства;
4. надання інформації про заходи, що застосовуються державами для попередження відмивання коштів, отриманих в результаті піратської діяльності.

На нашу думку, коротка характеристика кожного з зазначених заходів надасть можливість оцінити в цілому міжнародно-правовий аспект інформаційної складової протидії морському піратству.

1. *Міждержавний обмін інформацією щодо заходів, які застосовуються для попередження здійснення актів піратства*, передбачає взаємне надання державами інформації з метою координації комплексу адміністративних та усіх інших заходів, що можуть бути практично використані задля попередження приготувань до скоєння актів піратства на їх території.

Для цього випадку передбачається, що держави співробітничатимуть шляхом застосування усіх заходів, що можуть бути практично використані задля попередження приготувань актів піратства на їхній території та координуватимуть усі заходи, що застосовуються при цьому, а також здійснюватимуть обмін інформацією про це з іншими державами (ст. 21) [4].

2. *Надання компетентній міжнародній організації інформації щодо усіх випадків захоплення піратських суден в ході проведення державами відповідних антипіратських заходів* виступає новацією в сучасному міжнародному праві.

Передбачається, що держава, чий військовий корабель або літальний апарат здійснив захоплення піратського судна, зобов'язана терміново повідомити *Міжнародну морську організацію* будь-яку інформацію, щодо:

- обставин акту піратства;
- обставин захоплення піратського судна або літального апарату або судна або літального апарату, які були захоплені шляхом піратських дій та знаходились під владою піратів;
- заходів, прийнятих державою після такого захоплення;
- дій, які держава планує вжити у відношенні осіб, затриманих в результаті захоплення, для їх кримінального переслідування за цей злочин (ст. 13, ст. 10, ст. 18) [4].

Надання державами всього обсягу такої інформації і, при цьому здійснене своєчасно, буде сприяти інформованості зацікавлених сторін, підвищенню ефективності вжитих за-

ходів, сприяти розумінню ситуації, як у окремих регіонах, так і у цілому у Світовому океані, а також отриманню реальних і об'єктивних оцінок ситуації.

3. *Міждержавний обмін інформацією щодо вилученого державами майна*, отриманого в результаті скоєння акту піратства, також є новацією для сучасного міжнародного морського права.

Такий обмін інформацією передбачає взаємне надання державами інформації щодо будь-якого майна, отриманого в результаті піратства. В даному випадку мова йде про майно – набуте або отримане, матеріальне або нематеріальне, рухоме або нерухоме, що виражено в речах або правах, а також юридичних документах або актах, що підтверджують право на такі активи або інтерес в них (ст. 24) [4].

Обмін такою інформацією між державами спрямовано на виявлення, відслідковування, арешт та конфіскацію майна і доходів, отриманих від піратства (ст. 24). Важливо звернути увагу на те, що мова йде про багатосторонній міжнародний обмін інформацією, що сприяє проведенню конфіскації мана, отриманого в результаті актів піратства.

Безумовно, такий запропонований підхід (поряд із встановленням кримінальної відповідальності за піратство (ст. 5) та відмивання доходів від злочинів (ст. 6)) буде сприяти боротьбі з актами піратства. До цього ж варто додати і інше запропоноване нововведення.

4. *Надання інформації про заходи, що здійснюються державами для попередження відмивання грошових коштів, отриманих в результаті піратської діяльності*. Передбачається взаємне інформування (надання інформації) щодо контролю над підозрілими угодами, переміщенням готівкових коштів і відповідних грошових інструментів через кордони, за умов дотримання гарантій, спрямованих на забезпечення належного використання інформації і без утворення будь-яких перешкод переміщенню законного капіталу (ст. 7) [4].

При цьому передбачається, що держави будуть керуватись відповідними ініціативами регіональних, міжрегіональних і багатосторонніх організацій, спрямованих проти відмивання грошових коштів і будуть сприяти глобальному, регіональному, субрегіональному і двосторонньому співробітництву між судовими і правоохоронними органами, а також органами фінансового регулювання в цілях боротьби з відмиванням грошових коштів.

Варто відмітити, що для реалізації останніх двох розглянутих випадків, пов'язаних із кримінальним розслідуванням обставин і переслідуванням осіб, що скоїли акти піратства, може бути також додатково використано інститут взаємної правової допомоги (ст. 22) [4]. У його рамках також передбачається можливість використання інститутів обміну і надання необхідної інформації.

Таким чином, розглянуті основні види інформаційної діяльності держав, що складається на сьогодні, значною мірою характеризують можливості інформаційної складової, дають можливість розширити тематику співробітництва з протидії морському піратству.

На нашу думку, варто врахувати і загальні тенденції, що характеризують комплексний підхід до проблематики, пов'язаної з протидією морському піратству, що впливають на інформаційну складову. В доктрині, при характеристиці системи протидії піратству, вказується на те, що вона:

- розрахована на спільну участь в ній держав і міжнародних організацій;
- в її основі лежить парадигма управлінської діяльності, що здійснюється в рамках ООН;
- цільовою домінантою системи є її спрямованість на мінімізацію наслідків піратства;
- система характеризується багаторівневим полісуб'єктним та поліоб'єктним складом;

- система заснована на сукупності організаційних та організаційно-правових формах співробітництва, як апробованих на практиці співробітництва, так і спеціально розроблених для цього;

- система має нормативну основу [5, с. 95].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи зазначене, варто звернути увагу на наступне:

- інформаційна складова займає важливе і особливе місце в комплексі запропонованих заходів, спрямованих на протидію морському піратству;

- інформаційне співробітництво держав передбачає використання основних інститутів міжнародного інформаційного права, зокрема надання, поширення і обмін інформацією;

- координація діяльності держав, як у окремих питаннях інформаційного співробітництва, так і у спільних питаннях протидії морському піратству передбачає широку участь міжнародних організацій.

Список використаної літератури

1. Лазарев М. И. Государственное и частное пиратство / М. И. Лазарев, П. Д. Бараболя // Морской сборник, – 1967. – № 5. – С. 39-45.
2. Коломбос Д. Международное морское право / Д. Коломбос. – М. : Наука, 1975. – 587 с.
3. Словарь международного морского права / Отв. ред. Ю. Г. Барсегов. – М. : Междунар. Отношения, 1985. – 256 с.
4. Проект Всеобъемлющей конвенции о борьбе с актами пиратства на море [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/570/08/PDF/N1057008.pdf?OpenElement>.
5. Баймуратов М. О. Концептуальні підходи до визначення змісту системи міжнародно-правової протидії піратству / М. О. Баймуратов // Український часопис міжнародного права. – 2012. – № 1-2. – С. 91-95.

INFORMATION ANALYSIS ANTI SEA PIRACY: INNOVATIONS IN INTERNATIONAL LEGAL REGULATION

Zabara I. M.

PhD in Law, associate professor, Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

Abstract. *The article investigates innovation in international law regulating the information of States in combating maritime piracy. We consider the regulation of certain types of international information activities of States at different stages of anti-piracy.*

The author notes that a comprehensive vision of contemporary issues of combating piracy was the basis not only for doctrinal international legal studies, but also to the foreign policy initiatives of States. It is reflected in the draft Comprehensive Convention for the Suppression of Acts of piracy at sea, prepared by the Government of Ukraine and proposed for consideration by Member States at the UN.

Information component, covering topics relevant cooperation among States to combat maritime piracy, covers the author's opinion, the main types of information states. Given the consistency in the conduct of information activities, it determines that:

a) interstate exchange of information on measures used to prevent implementation of acts of piracy;

b) providing information to the competent international organization to capture all cases of pirate ships in the course of the States of the anti piracy measures;

c) interstate exchange of information on countries seized property which was obtained as a result of an act of piracy;

d) provide information on the measures applied by States to prevent money laundering derived from piracy.

The author concludes that the information component plays an important and special place in the complex proposed measures aimed at combating sea piracy; cooperation of information involves the use of the basic institutions of international information law, including the provision, distribution and exchange of information; coordination of countries as separate issues in information cooperation and in joint combating maritime piracy involves broad participation of international organizations.

Key words: *information, piracy, information activities, international maritime law, international legal regulation of the exchange of information.*

Referances

1. Lazarev M. I. Gosudarstvennoe i chastnoe piratstvo / M. I. Lazarev, P. D. Barabolia // Morskoi sbornik. – 1967. – № 5. – P. 39-45.
2. Kolombos D. Mezhdunarodnoe morskoe pravo / D. Kolombos. – M. : Nauka, 1975. – 587 p.
3. Slovar mezhdunarodnogo morskogo prava / Otv. red. U. G. Barsegov. – M. : Mezhdunarodnie otnoshenia, 1985. – 256 p.
4. Proekt Vseobemlushey konvencii o borbe s aktami piratstva na more [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/570/08/PDF/N1057008.pdf?OpenElement>.
5. Baimuratov M. O. Konceptualni pidhodi do viznachennia zmistu sistemi mignarodno-pravovoi protidii piratstvu / M. O. Baimuratov // Ukrainskiy chasopis mignarodnogo prava. – 2012. – № 1-2. – P. 91-95.

ИНФОРМАЦИОННЫЙ АСПЕКТ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ МОРСКОМУ ПИРАТСТВУ: НОВАЦИИ В МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ

Забара И. Н.

Кандидат юридических наук, доцент кафедры международного права Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. *Статья посвящена исследованию новаций в международно-правовом регулировании информационной деятельности государств в противодействии морскому пиратству. Рассматривается правовое регулирование отдельных видов международной информационной деятельности государств на разных этапах противодействия пиратству.*

Автор указывает, что комплексное видение современной проблематики борьбы с пиратством стало основой не только для доктринальных международно-правовых исследований, но и для внешнеполитических инициатив государств. Оно нашло отражение в проекте Всеобъемлющей конвенции в борьбе с актами пиратства на море, подготовленном Правительством Украины и предложенном на рассмотрение государствам-членам ООН.

Информационная составляющая, охватывающая соответствующую тематику сотрудничества государств по противодействию морскому пиратству, затрагивает, по мнению автора, основные виды информационной деятельности государств. Учитывая последовательность в проведении информационных мероприятий, он выделяет следующее:

a) межгосударственный обмен информацией о мерах, предпринимаемых для предупреждения совершения актов пиратства;

б) предоставление информации компетентной международной организации обо всех случаях захвата пиратских судов в ходе проведения государствами соответствующих антипиратских мероприятий;

в) межгосударственный обмен информацией об изъятых государствами имуществе, приобретенном в результате совершения акта пиратства;

г) предоставление информации о мерах, принимаемых государствами для предотвращения отмывания денежных средств, полученных в результате пиратской деятельности.

Автор приходит к выводу о том, что информационная составляющая занимает особое и важное место в комплексе мероприятий, направленных на противодействие морскому пиратству; информационное сотрудничество государств предполагает использование основных институтов международного информационного права, в частности предоставления, распространения и обмена информацией; координация деятельности государств, как в частных вопросах информационного сотрудничества, так и в общих вопросах противодействия морскому пиратству предполагает широкое участие международных организаций.

Ключевые слова: информация, пиратство, информационная деятельность, международное морское право, международно-правовое регулирование обмена информацией.